

Освіта і виховання

Робота класного керівника з батьками

Батьки віддають дитину до школи з надією, що вона потрапить до рук розумного, гуманного вчителя, який забезпечить їй хороше виховання. Та лише за умов спільноЯ, узгодженої діяльності вчителів і батьків можна говорити про успіх виховної роботи.

Оскільки переважна більшість батьків не має належної психолого-педагогічної підготовки й по-звалена громадянської відповідальності за достойне виховання своїх дітей, класний керівник має виступити, з одного боку, сполучною ланкою між школою та сім'єю, а з іншого, — організатором підвищення педагогічної культури кожного батька й матері.

У роботі з батьками вчителеві слід використовувати різноманітні форми педагогічної взаємодії. Це можуть бути **індивідуальні, групові та колективні форми роботи**.

Досить ефективною формою забезпечення оптимальних умов співдружності сім'ї та школи є **відвідування сім'ї школяра**. Учитель під час відвідування має змогу ознайомитися із соціально-економічними умовами виховання дитини, зрозуміти психолого-педагогічний клімат у сімейному колективі, дати поради батькам щодо забезпечення сприятливих умов для навчальної діяльності учня, інформувати батьків про успішність і поведінку вихованця в школі тощо.

Вдаючись до цієї форми роботи з батьками, потрібно дотримуватися таких вимог:

- відвідування сім'ї має бути плановим (упродовж навчального року класний керівник повинен побувати в кожній сім'ї не менше ніж два рази);
- відвідувати сім'ї всіх учнів, а не лише тих, які мають труднощі в навченні та поведінці;
- щоразу визначати мету й зміст бесіди з батьками з урахуванням індивідуальних особливостей конкретної дитини;
- завчасно попереджувати й узгоджувати з батьками (через учня) день і час візиту до сім'ї;
- інформувати батьків про навчально-виховну діяльність їхньої дитини, у першу чергу слід розповісти їм про позитивний бік навчання, поведінки й лише потім із тактовною говорити про труднощі, які виникають у навчанні, спілкуванні з товаришами, учителями, вести розмову про спільні дії в наданні допомоги для подолання цих труднощів.

**Світлана
Мартиненко**

д. пед. н., завідувач кафедри
початкової освіти та методики
гуманітарних дисциплін
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Класний керівник (куратор) періодично може **запрошувати батьків до школи** для:

- інформування їх про успіхи школяра в навчанні та хорошу поведінку, приносячи цим радість батькам;
- ознайомлення з умовами навчання;
- знайомства з учителями, які працюють у певному класі;
- з'ясування можливих причин, які ведуть до появи певних труднощів у діяльності дитини безпосередньо в школі;
- ухвалення спільних рішень щодо дій учителів і батьків, спрямованих на утвердження позитивних проявів у розвитку й діяльності учня;
- надання допомоги в подоланні труднощів.

Запрошення батька чи матері має здійснюватися планово й не повинно кожного разу обумовлюватися негативною поведінкою дитини й виступати переважним чинником у спілкуванні вчителів, класних керівників із батьками.

Важливо дотримуватися певної **форми запрошення**. Найзручніше це робити за допомогою листа, адресованого матері й батькові із зазначенням дати, часу та місця зустрічі, а також кола питань, які мають стати предметом обговорення. Такий лист-запрошення вчитель передає батькам через їхню дитину.

Для спілкування безпосередньо в школі потрібно обирати вільний час для батьків і класного керівника, щоб не проводити бесіду поспіхом. Аби розмова була довірливою, її варто проводити за відсутності сторонніх осіб і самої дитини. Навіть місце проведення має позитивно впливати на зміст і результати спілкування. Це може бути окрема кімната зі зручними меблями, класна кімната, у якій навчається учень, але ні в якому разі не коридор, вестибюль,

учительська, інші місця, де можуть бути сторонні спостерігачі та подразники.

Інколи обставини складаються так, що класний керівник не може зустрітися з батьками вдома або запросити їх до школи, тому доводиться вдаватися до листування. Причиною для написання листа не повинна бути погана поведінка вихованця чи якась випадковість — тут теж має бути певна система.

Учитель-класовод періодично надсилає батькам листи, у яких розповідає про успіхи школяра в навчанні, старанність, дбайливість і відповідальність за певні доручення. Можна повідомити також про певні труднощі, які виникають у їхньої дитини, виявити бажання зустрітися, щоб допомогти школяреві. Важливо висловлювати щиру подяку за хороше виховання дочки чи сина. Лист потрібно передавати батькам через дитину, попередньо ознайомивши школяра з його змістом.

Така переписка позитивно впливає на налагодження гарних взаємин класного керівника з батьками, піднесення авторитету як батьків, так і вчителів, а також інших учнів у класі. Діти чекають таких листів і просять учителя писати їхнім батькам. Вимальовуються певні перспективні лінії, які стимулюють позитивну діяльність школярів і сприяють появі довіри й поваги між класним керівником і сім'ями вихованців.

Класний керівник має наполегливо й систематично працювати над підвищенням педагогічної культури батьків. Із цією метою доречно використовувати лекції та бесіди з актуальних питань розвитку й виховання дітей у сім'ї, які можуть органічно вплітатися в структуру батьківських зборів.

Важливі форми роботи з батьками, спрямовані на підвищення їхньої психолого-педагогічної культури:

- консультації;
- вечори запитань і відповідей;
- читацькі конференції;
- педагогічні читання.

Кожна з цих форм вимагає ретельної підготовки із залученням учителів-предметників, лікарів, шкільних психологів, соціальних педагогів і безпосередньо батьків. Учитель-куратор може планувати два-три такі заходи на рік, але в кожному разі батьки повинні відчувати, що це для них — важлива школа проникнення у світ дитини як передумова успіху сімейного виховання.

Успіхи вчителів у роботі з батьками учнів багато в чому залежать від умінь організовувати й проводити батьківські збори, надавати їм педагогічної доцільнності.

В організації та проведенні класних батьківських зборів необхідно уникати суттєвих помилок, які, на жаль, ще мають місце в практичній діяльності деяких класних керівників.

Типові помилки класних керівників:

- запрошення батьків на збори шляхом обов'язкових записів в учнівських щоденниках;
- призначення зборів у незручний для батьків час;
- перетворення зборів на своєрідне «судилище» окремих батьків;
- висвітлення негативних сторін поведінки окремих учнів;
- відсутність системи педагогічної просвіти батьків тощо.

Від правильного виховання дітей залежить благополуччя всього народу

Дж. Локк

Батьківські збори мають відповісти таким педагогічним вимогам:

- сприяти формуванню згуртованого батьківського колективу;
- виховувати соціально-правову відповідальність батьків за виховання дітей;
- забезпечувати наступність у розв'язанні виховних завдань;
- забезпечувати оптимальні умови для оволодіння батьками психолого-педагогічними знаннями в галузі сімейного виховання;
- сприяти забезпеченням єдності виховних впливів школи та сім'ї на вихованців;
- забезпечувати формування узгодженої колективної думки, яка позитивно впливалася би на процес виховання;
- створювати позитивний емоційний і соціальний клімат для утвердження національної гідності батьків та національного виховання;
- сприяти підвищенню авторитету вчителів школи й батьків;
- показувати батькам успіхи їхніх дітей у навчанні та вихованні як результат діяльності вчителів-вихователів.

Для формування та функціонування колективу батьків класу, підвищення дієвості батьківських зборів необхідно створювати органи самоврядування. Таким органом є **батьківський комітет**. Він обирається в складі 3—5 осіб на загальних зборах батьків класу.

Члени батьківського комітету обирають голову. Завдання органу — сприяти роботі педагогічного

колективу школи у вихованні та навчанні школярів, допомагати класному керівникові створювати сприятливі економічні умови для проведення навчально-виховної роботи.

Кожен член батьківського комітету повинен мати визнаний авторитет серед батьків, володіти організаторськими здібностями, бути хорошим вихователем своїх дітей, добрим сім'янином. Члени комітету мають відчувати відповідальність перед громадою за виховання дітей і дорослих, уміти зберігати відомості про особливості стану справ в окремих сім'ях, не робити їх предметом пересудів.

Батьківський комітет за умов розумного педагогічного впливу з боку класного керівника може стати надійним помічником в організації та проведенні класних батьківських зборів.

Учитель повинен знати й відчува-ти, що на його совісті — доля кожної дитини

В. Сухомлинський

Батьківські збори проводяться 5—6 разів упродовж навчального року. Їх проведенню має передувати копітка робота класного керівника.

Особливу увагу варто приділити підготовці та проведенню *перших зборів батьків*, з якими класний керівник іще мало знайомий. Для цього потрібно:

- детально познайомитися з учнями класу (демографічні дані, стан здоров'я, успішність у попередніх класах, особливості соціально-психологічного розвитку);
- відвідати учнів у домашньому середовищі;
- у бесідах із колегами, які працювали з учнями в попередніх класах, з'ясувати деякі аспекти взаємин батьків із педагогічним колективом.

У підготовці батьківських зборів беруть участь члени батьківського комітету, батьки-активісти. Питання порядку денного обговорюються на засіданні батьківського комітету.

До батьківських зборів мають готуватися й учні. Організовано та зацікавлено проходять збори, на яких батьки можуть бачити результати діяльності вихованців (щоденники, зошити, твори, вишивки, вироби з дерева чи металу, малюнки, кулінарні вироби тощо). Значний інтерес для батьків мають виступи колективів художньої самодіяльності. Це своєрідні звіти педагогів перед батьками про результати виховної роботи з їхніми дітьми.

Важливо, щоб у підготовці виставок, у творчих звітах брали участь усі учні класу. По-перше, це активізує колективну творчу роботу безпосередньо учнів, а по-друге, викликає особливий інтерес батьків. Досвід роботи вчителів, які творчо працюють, показує, що на такі збори батьки приходять як на сімейне свято.

Важливо погодити з батьками *час проведення зборів* з урахуванням зайнятості їх на виробництві. Доцільно на весь навчальний рік визначити постійний день (наприклад, остання п'ятниця чи субота місяця) і час проведення зборів. Це дає змогу батькам планувати певним чином свою діяльність.

Суттєвим моментом у підготовці батьківських зборів є *форма запрошення*. Не виправдовує себе практика примусового виклику батьків на збори шляхом запису в учнівських щоденниках, через усні нагадування тощо. Уже через форму запрошення необхідно надавати зборам особливої важливості, підкреслювати повагу до батьків як до своїх союзників у розв'язанні найважливіших питань у житті дитини. У запрошенні потрібно висвітлити питання, які будуть розглядані на зборах.

Було б добре мати спеціальні друкарські бланки запрошень, але коли таких немає, то учні під керівництвом класного керівника готують ці запрошення, виявляючи при цьому належну старанність та певні вміння в художньому оформленні.

Можливий варіант запрошення

Шановні

_____ і _____!

Батьківський комітет, педагогічний колектив _____ класу запрошує Вас на батьківські збори, які відбудуться «_____» 20 ____ р. о 19.00 у класній кімнаті № ____.

Порядок денний

1. Підсумки навчально-виховної роботи учнів _____ класу за третю чверть.
(Доповідає вчитель початкових класів _____.)
2. Лекція «Індивідуальні особливості фізичного й психічного розвитку дітей, урахування їх у виховній роботі в сім'ї».
(Лектор _____, шкільний психолог.)
3. Огляд виставки вишивок, аплікацій, малюнків учнів класу.
4. Звіт творчих самодіяльних колективів _____ класу.

Чекаємо Вас із радістю!

Батьківський комітет.
Класовод

Запрошення учні вкладають у конверти (без марок) і вручають своїм батькам. Якщо батьки впевнені, що на зборах класний керівник, учителі не виявлять тенденційності й нетактовності в оцінці діяльності конкретних учнів, не будуть принижувати їхню гідність, відчують, що кожні збори — школа педагогічного зростання, де всі батьки й учителі зацікавлено, із взаємною повагою шукають оптимальні шляхи розв'язання складних питань виховання дітей, вони з бажанням і цікавістю будуть брати участь у таких зборах, поспішатимуть на зустріч з учителем, як на збори, так і для індивідуальних зустрічей із педагогами в інший час.

Важливо погодити з батьками час проведення зборів з урахуванням зайнятості їх на виробництві. Це дасть їм змогу планувати певним чином свою роботу

Важливо продумати й інші *організаційні питання*: хто і як зустрічатиме батьків при вході до школи, хто проведе до кімнати, у якій відбудуватимуться збори, тощо.

На зборах підбиваються підсумки навчально-виховної роботи за певний період, визначаються завдання на новий. Діяльність класного керівника повинна бути спрямована на те, щоби підтримувати інтерес батька й матері до спільної роботи з вихованцем, але на тлі цієї спільної роботи важливо зуміти показати позитивну діяльність кожного учня, поступові успіхи в його соціально-психологічному розвитку. Навіть у слабкого, дещо занедбаного вихованця важливо зуміти відшукати позитивний аспект і показати його батькам. Потрібно виходити з позиції, що не в кожній дитині є потенціальні можливості на значні успіхи в розумовій діяльності (навчанні), але кожна особистість може досягти вершин у моральній досконалості. Цим класний керівник стимулює позитивну виховну діяльність безпосередньо батьків і через них заохочує дітей до самовдосконалення.

Недоречно на зборах порушувати негативні аспекти діяльності окремих учнів, дорікати батькам за прогалини й недоліки їхніх дітей у навчанні та поведінці. Така тенденційна дія класного керівника ставить окремих батьків у незручне становище, призводить до того, що батьки учнів, які мають прогалини в навчанні, недоліки в поведінці, перестають відвідувати збори, а педагоги втрачають своїх спільників у вихованні школярів.

Але батьки повинні знати про успіхи своїх дітей. Для цього можна напередодні зборів у кімнаті вивісити *зведену таблицю*, що відображає успіхи в навчанні кожного учня з усіх предметів.

Проте при цьому «за кадром» залишається важливіший аспект діяльності школярів — рівень їхньої

вихованості. Окрім того, не для кожної матері чи батька приемно усвідомлювати, що неуспіхи в навчанні, недоліки в поведінці їхньої дитини стають відомими всім батькам, тому зручніше пропонувати так звану «закриту» інформацію про навчально-виховну діяльність їхніх дітей. Із цією метою учитель завчасно готове *індивідуальні інформаційні бюллетені*, у яких батьки можуть ознайомитися з інформацією про успіхи дитини, труднощі, на які вона наштовхується в шкільному житті. Такі бюллетені педагог кладе перед батьком чи матір'ю на початку батьківських зборів. До наступних зборів на цьому самому аркуші фіксується наступна частина інформації.

Зразки інформаційних бюллетенів

Приклад 1

«_» 20 р.

Шановні і !

Протягом останнього місяця Ваш син має такі оцінки з дисциплін:

- математика — 9, 9, 6, 9, 12;
- українська мова — 12, 9, 9, 6, 9, 9;
- українська література — 9, 12, 12, 12, 6;
- російська мова — 9, 6, 6, 9, 9;
- російська література — 9, 9, 9;
- географія — 12, 12, 9, 9;
- історія — 12, 12, 12, 6, 9;
- трудове навчання — 12, 12, 12;
- фізичне виховання — 9, 12, 9, 9.

Ваш син дисциплінований, стараний, його люблять і поважають однокласники, він виявляє особливий інтерес до уроків праці, завжди допомагає в господарських справах товаришам, класному керівникові. Дякуємо Вам за хороше виховання! Та все ж — не завжди охайні втягнені, допускає неохайність у зошитах і щоденнику. Допоможіть йому в подоланні цієї проблеми.

Приклад 2

«_» 20 р.

Шановні і !

Ваш син має такі оцінки з дисциплін:

- українська мова — 6, 6, 9, 6, 3, 3, 6;
- українська література — 12, 12, 3, 3, 6;
- російська мова — 12, 9, 6, 3, 3, 9;
- математика — 3, 3, 3, 6, 6, 3, 6;
- географія — 12, 6, 3, 12;
- історія — 3, 3, 12, 6, 12;
- трудове навчання — 9, 12, 12, 12;
- фізичне виховання — 12, 12, 12, 12;
- іноземна мова — 9, 3, 3, 3, 12;
- музика і співи — 6, 6, 3, 6.

Шкода... Він має добре розумові можливості та не використовує їх. Домігся хороших успіхів у спорті, любить працювати і його вироби з металу

демонструються на шкільній виставці. Подякуйте йому за це. Але він уже почав палити цигарки, часто свариться з однокласниками через дрібниці, навіть б'є дівчаток. Звідки в нього це? Прошу Вас зустрітися зі мною в зручний для Вас час, щоби порадитися, як допомогти хлопцеві.

Провідне місце на зборах мають посідати *питання психолого-педагогічної просвіти батьків*. У цьому плані має бути продумана система, яка охоплювала б весь період навчання дітей, застерігала від випадковостей, виключала дублювання. Батькам потрібно пройти спільно з учителем своєрідну школу сімейного виховання.

Із лекціями, повідомленнями щодо проблем сімейного виховання, як правило, виступає вчитель-куратор. Він, як ніхто інший, знає й відчуває ті труднощі, на які наштовхуються батьки у вихованні дітей певної вікової групи. Интерес батьків до педагогічної інформації зростає, коли вчитель ілюструє теоретичні положення яскравими прикладами з життя та діяльності учнівського колективу або проблем сімейного виховання, не називаючи конкретних імен. Якщо хтось із батьків і пізнає в наведений ситуації свої дії, дії сина чи доньки, то нехай подумає про це наодинці. У таких лекціях батьки повинні віднаходити відповіді на проблемні питання сімейного виховання, тому головне в лекції — на науковій основі визначити можливі шляхи розв'язання проблемних завдань, що виникають у системі сімейного виховання.

У межах зборів цікавою формою, що сприяє підвищенню педагогічної культури батьків, є їх *залучення до розв'язання педагогічних ситуативних завдань із питань сімейного виховання*. Вони допомагають заохочувати батьків до цікавих розмірковувань, висловлювати нестандартні судження. За допомогою вчителя можна визначити оптимальний шлях розв'язання проблеми. Класний керівник добирає педагогічні ситуації залежно від гостроти педагогічних проблем, які виникають у конкретних сім'ях.

Наприкінці зборів батьків запрошують оглянути *виставку учнівських робіт*. У ролі екскурсоводів мають виступати учні. Батьки з цікавістю сприймають творчі звіти своїх дітей (декламації, пісні, танці тощо). Своєрідним звітом можуть бути також колективні творчі справи.

Соціологічні дослідження показують, що в батько-сім'ях батьки-чоловіки самоусуваються від виховання дітей, нерідко знімають із себе відповідальність за формування громадської зрілості сина чи дочки. Підняті відповідальність батьків-чоловіків, показати їхню педагогічну роль у вихованні свого

сина як майбутнього чоловіка, викликати інтерес до виховної роботи в сім'ї — важливе завдання батьківських зборів.

Зборам батьків має передувати копітка робота. Учитель зобов'язаний знати роль і місце батька в кожній сім'ї. Збори батьків треба будувати за тематичним планом: «Батько — висока посада», «Ми відповідаємо за сім'ю», «Батько в сім'ї» тощо. Продовженню розмови про роль батька в сім'ї може сприяти залучення батьків до розв'язання специфічних ситуацій, де потрібна особиста думка батька.

На таких зборах необхідно розглядати питання про роль батька у вихованні в синові специфічних чоловічих рис (мужності, сили волі, взаємин із дівчиною тощо), підготовки юнаків до виконання в майбутньому функцій чоловіка, батька.

Риси, закладені в дитинстві людини, схожі на викарбувані на корі молодого дерева літери. Вони розвиваються з нею, становлять органічну частину її особистості

В. Гюго

Можна практикувати також проведення зборів **мам**. На них доцільно розглядати специфічні питання: «Особливості взаємин матері і дочки», «Статевий розвиток дівчаток і виховна роль матері», «Роль мами в неповній сім'ї», «Мамо, ваша донька закохалася» тощо.

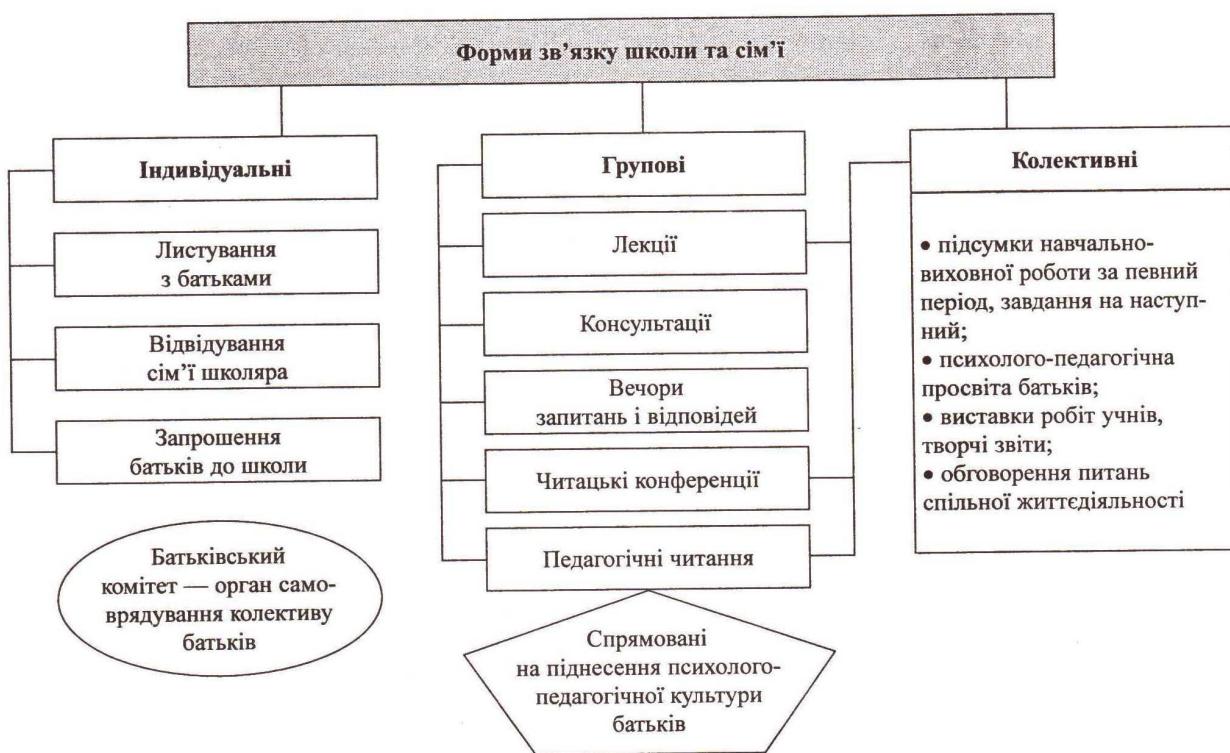
Збори мам теж необхідно ретельно готовувати, щоб вони були доброю педагогічною школою для матерів, сприяли вирішенню складних питань виховання дітей, зміцненню союзу сім'ї та школи.

Форми зв'язку школи та сім'ї відображені на схемі на с. 36.

Основним обов'язком класного керівника є **вивчення учнів і координація на цій основі спільноДІЯЛЬНОСТІ**. Процес вивчення учнів має відбуватися з дотриманням певних правил, а саме:

- вивчення потрібно спрямовувати на виявлення особливостей фізичного, психічного й соціального розвитку конкретного вихованця;
- дослідження процесів розвитку школярів має тривати впродовж усіх років навчання;
- виявляти потрібно не лише наявний рівень розвитку конкретної особистості, але й прогнозувати його з урахуванням «зони найближчого розвитку»;
- вивчення особистостей школярів і класних колективів потрібно спрямовувати на розв'язання конкретних педагогічних завдань;

Схема

Форми зв'язку школи та сім'ї

- вихователь у процесі вивчення учнів має бути сповнений педагогічного оптимізму щодо їхнього розвитку та соціально-психологічного зростання;
- вивчення учнів має охоплювати всі аспекти їхнього фізичного, психічного й соціального розвитку;
- застосування методів та методик вивчення учнів і шкільних колективів має відповісти віковим можливостям дітей;
 - дослідження соціально-психічного розвитку варто здійснювати в природних умовах навчально-виховного процесу;
 - дослідженням мають бути охоплені всі учні, таке вивчення повинно стати систематичним;
 - вивчення учнів має поєднуватися з виховним впливом на них;
 - вивчаючи учнів, слід акцентувати увагу на позитивних, а не негативних рисах характеру та поведінки.

Методи вивчення учнів та учнівських колективів поділяють залежно від:

- характеру участі школярів у них:
 - пасивні (спостереження, кількісний і якісний аналіз результатів діяльності);
 - активні (анкетування, тестування, соціометричні вимірювання, проективні);
 - часу проведення:

- одномоментні (анкетування, тестування тощо);
- тривалі (цилеспрямоване спостереження, біографічний метод тощо);
- місця проведення:
 - шкільні (класні та позакласні);
 - лабораторні;
- їх сутності:
 - неекспериментальні (спостереження, анкетування, бесіди, аналіз продуктів діяльності);
 - діагностичні (тести, ранжування);
 - експериментальні (природні та лабораторні експерименти);
 - формувальні.

Систематизація результатів вивчення особистості учня

Процес вивчення особистості учня є складним і відповідальним. Його результати мають бути основою при плануванні та проведенні виховної роботи з дитиною, а також її координації з учителями, батьками та іншими вихователями. Із цією метою класний керівник мусить ретельно й систематично фіксувати результати вивчення особистості учня та класних колективів. Це — своєрідний банк відомостей про рівень і особливості фізичного, психічного та соціального розвитку кожної дитини. До нього повинні мати доступ усі, хто займається навчально-виховною роботою з конкретними учнями.

Фіксування результатів вивчення учнів можна здійснювати *двома способами*:

- у загальному зошиті на кожного учня відводиться кілька сторінок і періодично фіксуються дані про його психічний і соціальний розвиток;
- використовуючи картку потенційного розвитку учня, яка дає змогу дотримуватися вимог програми, спостерігати за динамікою розвитку особистості.

У практичній діяльності вивчення учнів здійснюється за орієнтовними програмами.

Програма вивчення ї структура характеристики учня

1. Демографічні відомості:

- прізвище, ім'я та по батькові;
- день, місяць, рік народження;
- прізвище, ім'я, по батькові матері та батька, їхні професії, місце роботи, займана посада;
- домашня адреса, телефон.

2. Умови розвитку та виховання в сім'ї:

- склад сім'ї;
- матеріально-побутові умови;
- вплив батьків на виховання дитини;
- їхня психолого-педагогічна культура, ставлення до школи.

3. Рівень фізичного розвитку:

- стан здоров'я;
- володіння санітарно-гігієнічними навичками;
- спортивні інтереси, потреби.

4. Моральні якості:

- загальний рівень морального розвитку;
- знання морально-етичних норм і правил;
- рівень сформованості вмінь і навичок моральної поведінки, співвідношення їх із загально-людськими й національними морально-духовними цінностями;
- соціально-моральний статус у колективі;
- рівень та особливості спілкування з молодшими дітьми, ровесниками й старшими;
- рівень сформованості почуттів патріотизму та національної гідності;
- рівень правової й екологічної культури;
- здатність до самооцінки;
- особливості вияву дисциплінованості, відповідальності, совісті, соціальної зрілості й активності, милосердя, гуманізму.

5. Розумовий розвиток:

- загальний розумовий розвиток;
- рівень інтелекту;
- потенціальні розумові можливості;
- інтереси, схильності;
- ставлення до навчальної діяльності;
- сформованість мотивів навчання;
- рівень володіння методами й прийомами самостійної пізнавальної діяльності;

- успішність, відповідність її розумовим можливостям.

6. Трудове виховання:

- ставлення до праці, її різних видів, мотиви трудової діяльності;
- наявність умінь і навичок у різних видах праці;
- соціальні інтереси щодо праці;
- загальна культура різних видів праці (фізичної, розумової);
- інтереси та схильності до певних видів професійної діяльності;
- рівень і стійкість професійної орієнтації.

7. Естетична вихованість:

- сформованість естетичних почуттів і вмінь;
- інтереси та схильності в різних видах мистецтва;
- здатність творити прекрасне в повсякденній діяльності.

8. Психічний розвиток:

- потреби й рівень сформованості уваги, культури мовлення, відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, уваги, почуттів, волі;
- особливості характеру;
- здібності;
- темперамент.

9. Біологічні та соціальні чинники:

- особливості впливу на розвиток особистості учня;
- особливі випадки впливу на вихованця, наслідки.

10. Загальні психолого-педагогічні висновки:

- позитивні риси особистості з погляду на всеобщий гармонійний її розвиток;
- недоліки й складнощі в соціально-психологічному становленні вихованця, їх причини та засоби подолання;
- рекомендації щодо індивідуального підходу до виховних заходів впливу.

Програма вивчення й структура характеристики класного колективу

1. Склад класу:

- вік учнів;
- рівень їхнього розвитку;
- працездатність та успішність.

2. Рівень розвитку колективу:

- етап розвитку дитячого колективу;
- характерні ознаки розвитку;
- особливості діяльності активу класу, його роль у формуванні та зміцненні колективу;
- діяльність органів самоврядування;
- стан взаємин між активом, органами самоврядування та учнями між собою;
- лідери в колективі, їхній вплив на діяльність інших учнів;
- напрями й форми зв'язку класного колективу із загальношкільним.

3. Рівень морально-духовного розвитку колективу:

- рівень сприйняття загальнолюдських цінностей;
- особливості вияву почуттів;
- рівень захищеності особистості;
- сформованість умінь і навичок моральної поведінки.

4. Рівень фізичного розвитку колективу:

- загальний стан здоров'я учнів;
- ставлення до фізичної культури і спорту;
- потреби у фізичному розвитку.

5. Рівень трудового виховання:

- ставлення учнів до праці (громадської діяльності);
- рівень сформованості соціально-психологічної готовності до праці;
- сформованість умінь і навичок у сфері трудової діяльності;
- профорієнтація учнів.

6. Рівень естетичного виховання:

- сформованість почуття прекрасного;
- зацікавленість учнів у певних видах мистецтва;
- їхні потреби в естетичному розвитку.

7. Шляхи та засоби подальшого формування класного колективу:

- створення сприятливих умов для розвитку особистості в колективі;
- подолання чинників, що заважають цьому.

Класний колектив не є незмінним — він постійно розвивається, удосконалюється, тому дослідження змін у ньому має практичне значення для виховної роботи, прогнозування її змісту, добору методів виховного впливу. Відомості про колектив, отримані за допомогою одного методу, потребують перевірки

іншими для отримання достовірної та об'єктивної інформації.

Література

1. Діалоги про виховання: Книга для батьків. — К.: Рад. шк., 1988.
2. Книга класного керівника: Довідково-методичне видання / Упоряд. С. В. Кириленко, Н. І. Косарєва. — Вид. 2-ге, доповн. — Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. — 544 с.
3. Ковалев С. В. Психология современной семьи. — М.: Просвещение, 1988. — С. 54—57.
4. Макаренко А. С. Книга для батьків. — К.: Рад. шк., 1980. — С. 31—53.
5. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія. — К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2008. — С. 30—50.
6. Нікітін Б., Нікітіна Л. Ми та наші діти. — К.: Молодь, 1989. — С. 141—147.
7. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти. — К.: СПД «Цудзинович Т. І.», 2007. — С. 76—86.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. — К.: Абрис, 1997. — С. 7—29.
9. Скудський Р. П., Ступарик В. М. Класний керівник: бути чи не бути // Рідна школа. — 1992. — № 7—8. — С. 17—23.
10. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. — К.: ІЗМН, 1997.
11. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. — К.: Рад. школа, 1978. — 376 с.
12. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. — К.: Рад. шк., 1988.
13. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання (Передмова) // Вибр. твори: У 6 т. — Т. 4. — К.: Рад. шк., 1983. — С. 205—218.

«МЕТОДИСТ. КОМПЛЕКТ КНИЖОК»

**ПЕРЕДПЛАТИ КОМПЛЕКТ З 15 КНИЖОК ЗА ЦІНОЮ 272,76 грн
ТА ОТРИМАЙ ПОШТОЮ:**

1. Імідж школи.
2. Інноваційні технології навчання від А до Я.
3. Контроль стану викладання навчальних предметів.
4. Моніторинг у роботі заступника директора.
5. Національне виховання учнівської молоді.
6. Організація роботи відділу освіти.
7. Освітні округи.
8. Педагогічний глосарій.
9. Перспективне та річне планування роботи навчального закладу.
10. Планування методичної роботи.
11. Робота методичних центрів із педагогічними кадрами.
12. Робоча книга керівника шкільного методоб'єднання.
13. Робоча книга методиста з виховної роботи.
14. Школа повного дня.
15. Як створити профільну школу.

Шукайте в «Кatalозі видань України—2012» на с. 194

